

GIDA VE KONTROL
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
AĞUSTOS 2020

2020 YILI AŞILAMA SAYILARI (Ağustos 2020)

HASTALIK ADI	HAYVANIN NEV'İ	AŞILAMA MİKTARI
Şap	Büyükbaş	244.992
	Küçükbaş	45.053
Sığır Brusellozu	B.baş	208.015
Şarbon	B.baş	47.349
	K.baş	29.710
Kuduz	Kedi-Köpek	27.903
Koyun Keçi Çiçeği	K.Baş	364.252
Koyun Keçi Brusellozu	K.Baş	751.449
Koyun Keçi Vebası	K.Baş	1.474.593
Mavi dil	K.Baş	34.754
Lumpy Skin Disease	B.Baş	98.742

**HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE KAPSAMINDA
VERİLEN DESTEKLEMELER (Ağustos)**

DESTEKLEME GRUBU	TUTAR (TL)
HAYVAN HASTALIĞI TAZMİNATLARI	-

VETERİNER LABORATUVAR HİZMETLERİ VE RUHSATLANDIRMA

Deney Hayvanı Kuruluşları; 13.12.2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “DeneySEL ve DiğER Bilimsel Amaçlar İÇin Kullanılan Hayvanlarının Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik” çerçevesinde çalışma izni verilmektedir.

Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarı; 11.12.2011 tarih ve 28139 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliğİ çerçevesinde izin verilmektedir.

Hayvan Hastaneleri 21.12.2011 tarih ve 281439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hayvan Hastaneleri Yönetmeliğİ çerçevesinde ruhsatlandırılmaktadır.

Veteriner Hekim Muayene ve Poliklinikleri; 15.10.2011 tarih ve 28085 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Veteriner Hekim Muayene ve Poliklinikleri Veteriner Hekim Muayene ve Poliklinik Yönetmeliğİ çerçevesinde ruhsatlandırılmaktadır.

Ev ve süs hayvanı satış yerleri; 08.10.2011 tarih ve 28078 sayılı Resmi Gazete’de Ev ve Süs Hayvanlarının Üretim, Satış, Barınma Ve Eğİtim Yerleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde ruhsatlandırılmaktadır.

ÇALIŞMA İZİNİ VERİLEN VE RUHSATLANDIRILAN KURULUŞLAR	
KURULUŞLAR	SAYISI
HAYVAN HASTANELERİ	55
VETERİNER TEŞHİS VE ANALİZ LABORATUVAR	43
DENEY HAYVANI KURULUŞLARI	156
VETERİNER KLİNİK	6998
VETERİNER POLİKLİNİK	71
EV ve SÜS HAYVANI SATIŞ YERLERİ	1920

2020 Ağustos ayı itibariyle

HAYVAN SEVKLERİ

Yurt içi canlı hayvan sevkleri;

“Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde yapılmaktadır. Söz konusu Yönetmelik ticarete konu olmayan hayvanların nakilleri dışında bir ilden başka bir ile yapılacak olan hayvan sevklerinin veteriner sağlık raporu ile gerçekleştirileceğini hüküm altına almıştır. Düzenlenen veteriner sağlık raporu hayvan sahibinin isteği üzerine gideceği yer belirtilerek tanzim edilmektedir. Hayvan sahibi sevk edeceği hayvanları söz konusu mevzuat gereği veteriner sağlık raporunda belirtilen işletme dışında başka bir yere nakledemez.

YILLARA GÖRE HAYVAN HAREKETLERİ

	Büyükbaş	Küçükbaş
Yıl	Adet	Adet
2010	1.680.662	6.011.091
2011	1.724.350	5.997.033
2012	2.504.123	6.934.432
2013	2.304.612	6.926.641
2014	2.131.373	6.534.302
2015	1.776.847	6.395.434
2016	1.455.865	6.735.571
2017	1.709.506	6.994.212
2018	1.296.120	6.257.080
2019	1.339.200	6.866.729
2020	693.458	4.480.097

02.09.2020 tarihi itibarıyla

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

HAYVAN SATIŞ YERLERİ

Ülkemizde hayvan satış yerleri, 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılma ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde ruhsatlandırılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde toplam 127 Ruhsatlı Hayvan Pazarı ve 21 Hayvan Borsası olmak üzere toplam 148 ruhsatlı hayvan satış yeri bulunmaktadır.

Ruhsatlı Hayvan Pazarı ve Borsası			
	Sayısı	Bulunan İl Sayısı	Bulunmayan İl Sayısı
Hayvan Pazarı	127	55	26
Hayvan Borsası	21	16	65
Hayvan Pazarı ve Borsası	148	63	18

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYISI

	Büyükbaş Hayvan Sayıları (TUİK)	Küçükbaş Hayvan Sayıları (TUİK)
Yıl	Adet	Adet
2010	11.454.526	29.382.924
2011	12.483.969	32.309.518
2012	14.022.347	35.782.519
2013	14.532.848	38.509.795
2014	14.244.673	41.462.349
2015	14.127.837	41.924.100
2016	14.222.228	41.329.232
2017	16.105.025	44.312.308
2018	17.220.903	46.117.399
2019	17.872.331	48.481.479
2020/1. dönem	18.614.990	55.063.391

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ İŞLETME SAYISI

- Türkvat'te Kayıtlı Büyükbaş Hayvancılık İşletme Sayısı : 1.436.832
- Türkvat'te Kayıtlı Küçükbaş Hayvancılık İşletme Sayısı : 447.448
- Kayıtlı Kulak Küpesi Üretici Firma Sayısı : 9 Adet

BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVANLARIN KAYIT ALTINA ALINMASI

Ülkemizde büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar küpelenerek TÜRKVET'te kayıt altına alınmaktadır. Büyükbaş hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması uygulamasına 2001 yılında, küçükbaş hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması uygulamasına ise 2010 yılında başlamıştır.

2010-2020 yılları arasında kayıt altına alınan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayıları

Yıl	Kayıt Altına Alınan Büyükbaş Hayvan Sayısı	Kayıt Altına Alınan Küçükbaş Hayvan Sayısı
2010	6.099.577	10.467.096
2011	4.925.746	11.396.866
2012	7.003.889	19.193.685
2013	4.903.060	17.123.737
2014	6.739.587	19.971.173
2015	4.501.566	13.927.148
2016	4.595.416	14.522.783
2017	7.990.705	19.608.327
2018	6.833.114	14.456.540
2019	7.205.560	18.722.806
2020	4.104.324	11.554.461

02.09.2020 tarihi itibarıyla

HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜNLER

1.İTHALAT

2019 Yılında Hayvan ve Hayvansal Ürün-Hayvansal Yan Ürünler İçin Ülkeye Girişte Gerçekleştirilen Veteriner Kontrolleri

Yıl	Veteriner Kontrollerinin Sayısı (İthalat, Geçici İthalat, Transit Geçiş)	Alınan Numune Sayısı	Analiz Sayısı	İthalat İçin Düzenlenen Uygunluk Yazısı Sayısı	İthalat İçin Düzenlenen Uygunsuzluk Yazısı Sayısı
2019	51.954	5.446	31.455	37.661	135

1.1.Canlı Hayvan İthalatı

Sağlık Sertifikası Üzerinde Anlaşılan Ülkeler ve Yayınlanan Sağlık Sertifikaları:

AB ülkeleri: Damızlık, besilik ve kesimlik amaçlı sığır cinsi hayvan veteriner sağlık sertifikaları

Hollanda: Damızlık keçi cinsi hayvanların veteriner sağlık sertifikası

Uruguay: Damızlık ve besilik amaçlı sığır cinsi hayvan veteriner sağlık sertifikaları

Tüm Ülkeler: 1 Ocak 2015'den itibaren geçerli olan Su Hayvanları (2 sertifika), Damızlık Günlük Cıvciv veteriner sağlık sertifikaları

Avrupa Birliği Ülkeleri: Tek tırnaklı hayvan semeninin ithalatı için veteriner sağlık sertifikaları 8-9 Mart 2017 tarihlerinde Hırvatistan'a sığır cinsi hayvan ithalatına yönelik olarak teknik ziyaret gerçekleştirilmiş olup, değerlendirme süreci devam etmektedir. 9 Ağustos 2017 Uruguay damızlık dişi sığır sertifikasında yenilemeye gidilmiştir.

1.2.Hayvansal Ürün ve Hayvansal Yan Ürün İthalatı

2020 yılında Onaylanan Ülkeler ve Ürünler:

Ülke	İşletme Faaliyeti	Onaylanan İşletme Sayısı
Macaristan	Ördek/Kaz Kesimhanesi ve Parçalama Tesisi	1
Kazakistan	Deri/Post	1
Toplam		2

Sağlık Sertifikası Üzerinde Anlaşılan Ülkeler ve Yayınlanan Sağlık Sertifikaları:

1- Türkiye Cumhuriyeti'ne İnsan Tüketimi Amaçlı Kollajen İhracatı İçin Veteriner Sağlık Sertifikası güncellendi.

1.3.Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri

- 1.** 2018 hedeflerinde yer alan 23 adet Veteriner Sınır Kontrol Noktası (VSKN) Müdürlüğü sayısına ulaşılmışıtır. 2014 yılı içerisinde 14 adet VSKN müdürlüğünün kurulumu tamamlanmışıtır.
- 2.** Esenboğa Havalimanı VSKN Müdürlüğü yeni binasına taşınmışıtır.
- 3.** Adnan Menderes ve Antalya Havalimanı VSKN Müdürlüğü bina inşaat çalışmaları devam etmektedir.

2. İHRACAT

2019 Yılında Hayvan ve Hayvansal Ürün-Hayvansal Yan Ürünler İçin Gerçekleştirilen İhracat Kontrolleri

	Alınan Numune Sayısı	Yapılan Analiz Sayısı	Düzenlenen Sağlık Sertifikası Sayısı	Oluşturulan Sertifika Modeli
Canlı Hayvan	176	150	6.661	14
Hayvansal Ürünler	1.801	9.644	79.899	68
Hayvansal Yan Ürünler	190	274	10.432	7

2.1.Hayvansal Ürün ve Hayvansal Yan Ürün İhracatı

Avrupa Birliği'ne İhracat

Avrupa Birliğine İhracat İzni Bulunan İşletme Sayısı

Ürün Grubu	İşletme sayısı
Balıkçılık ve su ürünleri	119
Süt ve süt ürünleri	23
Isıl işlem görmüş kanath eti ürünleri	9
B sınıfı yumurta	28
Kolajen	4
Jelatin	3
İşlenmiş mide, mesane ve barsaklar: sadece kaplama	20

19-29 Kasım 2018 tarihleri arasında ülkemizden Avrupa Birliği (AB)'ne gerçekleştirilen balıkçılık ürünleri ihracatına yönelik Bakanlığımızca yürütülen çalışmaları, ülkemiz halk ve hayvan sağlığı koşullarını ve sektörün durumunu değerlendirmek amacıyla AB yetkili otoritesini temsilen bir heyet ziyaretlerde bulunmuştur.

Ziyaret sonucunda ülkemiz halk ve hayvan sağlığı koşullarının uygunluğu doğrulanmış ve ihracatının sürdürülebilirliği sağlanmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti'ne İhracat

15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen G20 Liderler Zirvesinde "Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İle Çin Halk Cumhuriyeti Kalite Kontrolü, Denetim ve Karantina Genel İdaresi Arasında Türkiye'den Çin'e İhraç Edilecek Süt Ürünlerinin Veteriner ve Sağlık Şartları Konusunda Protokol" imzalanmıştır. Veteriner Sağlık Sertifikası formatında karşılıklı anlaşma sağlanmıştır. ÇHC yetkili otoritesi tarafından tarafımıza iletilen CİFER (Chine İmport Food enterprise Registration) sistemine ihracat yapmak isteyen işletme bilgileri girilerek yetkili otoriteye gönderilmiştir. Onay prosedürü gerektirmeyen düşük riskli ürünlere (yetişkin süt tozu, peynir gibi) ilişkin, CİFER'e girişi yapılan işletmelerin ÇHC yetkili otoritesi tarafından onaylanmasını takiben ihracatın başlaması planlanmaktadır.

ÇHC yetkili otoritesi tarafından ithalatçı işletmeler ve izinli ürün grupları belirlenmektedir. Bu çerçevede 58 su ürünleri işletmesinin ihracat izni bulunmaktadır.

19 -29 Aralık 2018 tarihleri arasında ÇHC yetkili otoritesi tarafından gerçekleştirilen misyon ziyareti sonucunda; 9 Eylül 2019 tarihinde "Türkiye'den Çin Halk Cumhuriyetine İhraç Edilecek Su Ürünlerinin Denetim, Karantina Ve Veterinerlik Hijyen Şartları Hakkında Protokol"ü imzalanmıştır.

Söz konusu protokol ile izinli ürün gruplarına (Dondurulmuş orkinos, Deniz Patlıcanı, Karides, Deniz Minaresi ve alt grupları), gökkuşaağı alabalığı, nehir alabalığı, mavi yüzgeçli orkinos eklenmiştir. Halihazırda ÇHC'ye 41 adet balıkçılık ve su ürünleri işletmesinin ihracat onayı bulunmaktadır.

Ülkemizden Çin Halk Cumhuriyeti'ne yapılacak kanatlı eti ve kanatlı ürünleri ihracatı kapsamında ÇHC Gümrükler Genel İdaresi yetkilileri tarafından ülkemize 18-22 Eylül 2019 tarihlerinde ziyaret gerçekleştirilmiştir. 2020 yılının ilk çeyreğinde ÇHC'ye kanatlı eti ve ürünleri ihracatına yönelik Protokol yapılması planlanmaktadır.

Suudi Arabistan'a İhracat

Ülkemizden Suudi Arabistan'a ihracat onayı bulunan 5 adet kırmızı et ve et ürünleri, 15 adet kanatlı eti ve ürünleri, 5 adet balıkçılık ürünleri olmak üzere toplam 25 adet onaylı işletme bulunmaktadır.

Kanatlı eti ve ürünleri ile kırmızı et ve et ürünleri ihraç etmek isteyen işletmelerin, onaylanma yetkisinin Bakanlığımıza devredilmesi imkanının gözden geçirilmesi amacıyla 01-09 Ağustos 2016 tarihleri arasında Suudi Arabistan Gıda ve İlaç İdaresi (SFDA)'ni temsilen bir heyet ülkemizde bir inceleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.

İşletme sayısının artırılması ve işletme onay yetkisinin Bakanlığımıza verilmesi konularında çalışmalar devam etmektedir.

Balıkçılık ürünleri ihracat talebinde bulunan işletmelere yönelik denetim formları ve liste SFDA'ya iletilmiş olup, işletme listesinin yayınlanması beklenmektedir.

Diğer Ülkelere İhracat

- Ülkemizden Japonya'ya kanatlı eti ihracatının başlatılabilmesine yönelik yapılan tüm çalışmalar ve karşılıklı yapılan müzakereler sonucunda, Japon Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı tarafından ülkemiz hayvan sağlığı statüsü uygun bulunmuş ve kanatlı eti ithalatında kullanılacak sağlık sertifikası kabul edilmiş olup, ihracat başvurusu yapan 30 adet işletmeye ihracat izni verilmiştir. Listeye girmek üzere başvuru yapan işletmelere ilişkin başvurular ilgili ülke resmi makamlarına iletilmektedir.
- 12-14 Kasım 2018 tarihleri arasında Bosna Hersek'e kanatlı eti ve ürünleri ihracat talebinde bulunan 1 işletmeye ilgili ülke yetkili kurumu uzmanları tarafından ziyaret gerçekleştirilmiştir.
- Japonya, Irak, Fas, Gürcistan, Filipinler ve Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin de dahil olduğu toplam 73 ülkeye kanatlı eti ve ürünleri ihracat yapılmaktadır.
- AB ve Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin de dahil olduğu toplam 111 ülkeye süt ve süt ürünleri ihracatı yapılmaktadır.
- ÇHC ile AB ve Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin de dahil olduğu 92 ülkeye su ürünleri ihracatı yapılmaktadır.
- İran'a kanatlı eti ürünleri, günlük civciv ve kuluçkalık yumurta, etler ve insan gıdası olarak kullanılan hayvansal ürünler, besilik, kesimlik ve damızlık sığır ile koyun ihracatına yönelik veteriner sağlık sertifikaları üzerinde mutabakata varılmıştır.
- Katar'a koyun ve keçi ihracatına yönelik veteriner sağlık sertifikası üzerinde mutabakata varılmıştır.

- 22-25 Nisan 2019 tarihleri arasında Bosna Hersek'e kanatlı eti ve ürünleri ile balık yemi ihracat talebinde bulunan işletmelere ilgili ülke yetkili kurumu uzmanları tarafından ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret sonucunda kanatlı eti ve ürünleri işletmesine ihracat izni verilmiştir.
- Pakistan ve Azerbaycan'a koyun ve keçi ihracatına yönelik veteriner sağlık sertifikası üzerinde mutabakata varılmıştır.
- Ülkemizden Güney Kore'ye kanatlı eti ve ürünleri, sofralık yumurta ile günlük civciv ve kuluçkalık yumurta ihracatı başlatılmasına yönelik 13-17 Ocak 2020 tarihleri arasında misyon ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Rusya Federasyonu'na hayvansal ürün ihracatına ilişkin çalışmalarla ilgili olarak;

Rusya Federasyonu, Federal Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Takibi Gözetim Servisince 20.07.2015– 31.07.2015 tarihlerinde Rosselkhoznadzor uzmanları tarafından yapılan Türkiye Cumhuriyeti iş gezisinin ön raporu sonucunda Kuluçka yumurtası ve günlük civciv üretimini gerçekleştiren 6 işletme Rusya'ya ürün ihracat onayı almıştır.

Ülkemizden Rusya Federasyonu'na su ürünleri ihracatına yönelik olarak incelemelerde bulunulması amacıyla 09-17 Eylül 2019 tarihleri arasında misyon ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret sonucunda AET tarafından hazırlanan rapor Bakanlığımıza iletilmiştir. Bakanlığımızca raporda yer alan hususlara ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Diğer yandan halihazırda ihracat izni bulunan işletmelerden yetiştiricilik izni bulunmayan 21 işletmeye, yetiştiricilik ürünleri izni verilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Rusya Federasyonu resmi web sitesinde yayımlı işletme sayıları

Ürün Grubu	İşletme sayısı
Balıkçılık ve su ürünleri	41
Kanath eti ve ürünleri	16
Süt ve süt ürünleri	8
Günlük civciv ve kuluçkalık yumurta	20

BITKİ SAĞLIĞI VE KARANTİNA

1. Süne Mücadelesi

Buğdayın en önemli zararlısı olan süne ile zamanında ve etkin bir şekilde mücadele yapılmadığında % 70'lere varan zararlara neden olabilmektedir. Süne ile etkili mücadele amacıyla Bakanlığımız teknik elemanlarınca yaşam döngüsü ve popülasyon yoğunluğu izlenmekte buna göre sürveyler yapılmakta ve ekonomik zarar eşiğine göre kimyasal mücadele yapılması ve yapılmaması gereken yerler ile ilaçlama zamanı belirlenerek üreticilere duyurulması ve üreticiler tarafından ilaçlama yapılması sağlanmaktadır.

SÜNE MÜCADELESİ	2020 Program	2020 Uygulama
İl Sayısı	64	25
Sürvey Yapılan Alan (dekar)	45.632.158	40.223.000 da.
Kimyasal Mücadele Alanı (dekar)	-	6.813.715 da.
Emgi Oranı (%)	-	% 1'in altında

2. Devlet Yardım Mücadelesi

Ülkemizde çekirgeye karşı mücadele tarım alanlarının dışında kalan; çayır- mera, hazine arazisi, köy ortak arazisi, gibi şahıs mülkü olmayan yerlerde Devlet Yardım Mücadelesi şeklinde yürütülmektedir.

Çekirgenin üreme alanları hareket ve yayılma sahaları belirlenerek mücadelesi yapılmaktadır. Taşra teşkilatımızca, çekirge çıkış noktaları, inficar alanları takip edilerek çekirge ergin hale gelmeden ve geniş alanlara yayılmadan, nimf döneminde mücadele yapılmaktadır.

Çekirge Mücadelesi

Çekirge Mücadelesi	2020 Program	2020 Uygulama
İl Sayısı	62	28
Mücadele Alanı (dekar)	217.582	69.104
Kullanılan Pestisit Miktarı (litre)	-	2.765 lt.

3. Bitkisel Üretimde Kullanılan Bitki Koruma Ürünlerinin Kayıtlarının Tutulması ve İzlenmesi

Bakanlığımızca bitkisel üretimde kullanılan kimyasalların kontrollü kullanımı, kayıt altına alınması ve izlenmesi çalışmaları 03 Aralık 2014 tarih ve 29194 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, 01.02.2015 tarihinde yürürlüğe giren “Bitki Koruma Ürünlerinin Önerilmesi, Uygulanması ve Kayıt İşlemleri Hakkında Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir.

Bakanlığımızca risk esasına göre Reçete ve Üretici Kayıt Defterine tabi olacak bitki, bitkisel ürünler ve bitki koruma ürünleri her yıl yeniden belirlenerek ocak ayında kamuoyuna duyurulmaktadır.

Bu çalışmalar kapsamında raporlar altışar aylık 2 dönem halinde Bakanlığa gönderilmektedir. 2019 yılında 24.372 adet üretici kayıt defteri dağıtılmış olup, bunun 29.430 adeti kontrol edilmiştir. Yıl içinde denetlenen “Bitki Koruma Ürünü Uygulayıcısı” sayısı 6.533 dir.

4- Bitki Sağlığı Eğitim Yayım ve Yayın alışmaları

Bitkisel üretimde; hastalık ve zararlıların önlenmesi, mücadelesi, gereksiz ve hatalı ilaç kullanımı ve kalıntıyı önlemek, doğal dengenin korunması ile sürdürülebilir tarım konularında farkındalık oluşturmak amacı ile teknik eleman ve çiftçi eğitimleri yapılmaktadır.

Bakanlığımızca 2019 yılında 2.295 teknik personel, 210.678 çiftçi eğitimi gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde son 10 yılda İl/İlçe Müdürlüklerimizce 19.187 teknik personel eğitimi, 2.321.873 çiftçi eğitimi gerçekleştirilmiş, çiftçi eğitimlerinde kullanılmak üzere 101.000 Kitap, 2.525.000 çiftçi kitabı, 3.110.000 çiftçi broşürü, 1.071.000 adet afiş ve 12.700 adet DVD hazırlanarak üreticilerimize ücretsiz olarak dağıtılmıştır.

Bitki sağlığı hizmet içi eğitimleri kapsamında 2020 yılında 2.091 personel hizmet içi eğitim planlanmış olup 297 personel hizmetiçi eğitime katılmış, kalan eğitimler COVID-19 nedeniyle iptal edilmiştir.

Çiftçi eğitim yayımı olarak 227.407 çiftçiye eğitim verilmesi planlanmış Covid-19 nedeniyle çalışmalar yavaşlamış olup zorunlu hallerde uzaktan eğitim vb yollarla çalışmalara devam edilmektedir.

Bitki Koruma Ürünleri ve Makineleri İle İlişkili Özet Veriler

Tarımsal Ekonomik Göstergeler	2019 Yılı Sonu İtibarıyla Sayısal Değer (Adet)
Bitki koruma ürünleri ile işigal olan firma sayısı	505 (172Faal)
Bitki koruma ürünleri üretim tesisi sayısı	56
Ruhsatlı bitki koruma ürünü sayısı	5.236
Ruhsatlı bitki koruma ürünü sayısı (Askıda)	98
Toplam ruhsatlı bitki koruma ürünü sayısı (Askıda)	5.334
Ruhsatlı aktif madde sayısı	386
Kullanımdan kaldırılan aktif madde sayısı	186
Bitki koruma ürünleri deneme yetkisine sahip kişi sayısı	80 (15firma)
Bitki koruma ürünleri bayi sayısı	7.082
Zirai mücadele alet ve makineleri firma sayısı	370 (280 faal)
Zirai mücadele alet ve makineleri imalathane sayısı	149
Ruhsatlı zirai mücadele alet ve makine sayısı	1.019
Zirai mücadele alet ve makine bayi sayısı	4.697

GIDA ve YEM

2019 ve 2020 Yılı Gıda İşletmeleri Denetim Değerlendirme Raporu

Genel Gıda Denetim Sonuçları												
YIL	Gıda Üretim Yeri			Gıda Satış Yeri			Toplu Tüketim Yeri			Toplam*		
	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu
2019	193.430	5.726	100	498.743	6.004	44	523.823	4.698	30	1.215.996	16.428	174
2020**	141.038	3.248	66	366.052	3.601	28	331.430	1.796	23	838.520	8.645	117

*Toplam Denetim Sayısı, **ithalat ve ihracat denetimleri hariç** her türlü gıda piyasa denetimlerini kapsamaktadır.
(yıllık kontrol planı, diğer programlar, rutin, takip, Őikayet, ALO 174, numuneli ve numunesiz denetimler)

**04 Eylül 2020 tarihi itibarıyla.

Gıda İşletmeleri Sayısı (31.08.2020 tarihi itibariyle)	
Onay Kapsamındaki İşletmeler	Onay Almış İşletme Sayısı
Süt İşleme Tesisi	2.371
Süt Toplama Merkezi	6.154
Kırmızı Et Kesimhanesi	489
Kanatlı Eti Kesimhanesi	64
Et Parçalama ve İşleme Tesisi	2.117
Su Ürünleri	254
Hayvansal Yan Ürün (işlenmiş mesane, bağırsak ve işkembe işleyen işletmeler)	154
Yumurta ve Ürünleri	1.491
Toplam	13.094
Kayıt Kapsamındaki İşletmeler	Kayıtlı İşletme Sayısı
Üretim Yeri	78.550
Satış Yeri	330.193
Toplu Tüketim Yeri	286.673
Toplam	695.416
Kayıt ve Onay kapsamında toplam 709.247 gıda işletmesi bulunmaktadır.	

Yem İşletmeleri (Ağustos 2020)

Yem İşletme Tipi	İşletme Sayısı (Adet)
Karma Yem Üreten İşletmeler	721
Kendi Yemini Üreten İşletmeler	679
Yem Katkı Premiks İşletmeleri	228
Rendering İşletmeleri	81
Perakende Yem Depolama ve Satış Yeri	13.575
Kedi-Köpek Maması ve Çiğneme Ürünü Üreten İşletmeler	53
Blok Mineral Yem (Yalama Taşı) Üreten İşletmeler	27
Toplam	15.364

Karma Yem Üretim Miktarı (2002-2019 Yılları) (Ton/Yıl)						
Yıllar	Sığır Besi Yemi	Sığır Süt Yemi	Etlik Piliç Yemi	Yumurta Yemi	Diğer Karma Yemler*	Genel Toplam
2002	898.944	1.535.418	790.814	89.836	2.300.141	5.615.153
2003	1.061.397	1.598.018	888.066	90.243	2.048.754	5.686.478
2004	1.373.824	2.002.974	1.082.036	12.251	2.434.485	6.905.570
2005	1.355.332	2.027.578	1.076.135	96.411	2.278.817	6.834.273
2006	1.717.011	2.361.194	914.985	106.339	2.367.552	7.467.081
2007	2.083.731	2.759.042	1.071.894	147.991	3.089.774	9.152.432
2008	1.883.970	2.948.616	2.886.173	695.373	1.149.169	9.563.301
2009	1.760.430	2.679.020	2.923.299	673.389	1.383.058	9.419.196
2010	2.169.487	3.466.422	3.453.846	820.753	1.257.022	11.167.530
2011	2.686.728	3.875.836	4.141.768	953.819	1.504.190	13.162.340
2012	2.881.354	4.365.168	4.224.111	1.058.733	1.959.173	14.488.539
2013	2.846.217	5.163.788	4.083.687	1.602.364	2.265.811	15.961.867
2014	3.386.565	5.621.664	3.979.945	2.480.547	2.534.895	18.003.616
2015	3.320.221	5.384.586	4.779.916	3.417.209	3.203.051	20.104.983
2016	3.827.073	5.840.262	4.566.237	2.958.232	3.210.048	20.401.852
2017	4.594.552	6.171.275	4.753.989	3.369.665	3.528.862	22.418.333
2018	5.072.549	6.481.999	5.306.118	3.600.843	3.682.980	24.144.489
2019	5.406.167	6.550.258	5.363.210	3.828.441	3.791.041	24.939.117
2020	3.042.662	3.652.764	2.864.917	2.081.086	2.264.295	13.905.724

* Diğer Karma Yemler: Küçükbaş yemleri, balık yemleri, at yemi, ev ve süs hayvanları yemleri, arı keki vb

RİSK DEĞERLENDİRME

Gıda ve yem güvenilirliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen konularda Bakanlığımızın çalışmalarını desteklemek ya da kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla tavsiye niteliğinde bilimsel görüş oluşturmak üzere 6 komisyon kurulmuş ve faaliyetlerine devam etmektedir.

Bunlar; Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu, Bulaşanlar Komisyonu, Yem Komisyonu, Biyolojik Tehlikeler Komisyonu, Bitki Sağlığı Komisyonu ve Belirli Gıda Bileşenleri, Beyanlar ve Yeni Gıdalar Komisyonu ve Gıda Katkı Maddeleri Komisyonudur.

- 1. Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu**, takviye edici gıdalar ile gıda veya gıda bileşeni olarak kullanılmak istenen bitkilerin insan tüketimine uygunluklarına ilişkin değerlendirmeyi yapmak üzere; 9 komisyon üyesi ile 07.08.2012 tarih ve 2058 sayılı Makam Olur'u ile kurulmuştur. I. Dönem Çalışmalarını 07 Ağustos 2012-07 Ağustos 2015 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir.
II. Dönem Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu 27.10.2015 tarih ve 1887 sayılı Makam Olur'u ile görevine başlamış olup, 11 üyesi bulunmaktadır.
- 2. Bulaşanlar Komisyonu** bulaşanların (mikotoksinler, ağır metaller, dioksinler, vb.) insan sağlığı ile ilgili riskleri ile gıdalarda ve yemlerde bulunabilecek maksimum limitlerini bilimsel çerçevede değerlendirerek bilimsel görüş oluşturmak, gerekli hallerde mevzuat çalışmaları için tavsiyelerde bulunmak üzere; 08 Şubat 2013 tarih ve 444 sayılı Makam Olur'u ile kurulan 11 üyesi bulunan Komisyonun I. Dönem çalışmaları tamamlanmıştır.
II. Dönem Bulaşanlar Komisyonu 04.01.2017 tarih ve 10 sayılı Makam Olur'u ile görevine başlamıştır.
- 3. Yem Komisyonu**, yem katkı maddelerinin onaylanması sürecinde bilimsel risk değerlendirme yapmak ve yeme ilişkin diğer konularda bilimsel görüş oluşturmak üzere; 25 Kasım 2015 tarih ve 2123 sayılı Makam Olur'u ile kurulan komisyonun 9 üyesi bulunmaktadır.

4. **Biyolojik Tehlikeler Komisyonu**, biyolojik tehlikelerin insan sağlığı ile ilgili risklerini değerlendirerek bilimsel g6r6şler oluşturmak, gıda kaynaklı mikrobiyal hastalıkların 6n6ne geçilmesi için alınacak 6nlemlere ilişkin değerlendirmeler yapmak ve 6lkemizde patojenlerden kaynaklanan mikrobiyolojik tehlikelere y6nelik bilimsel çerçevede risk değerlendirme faaliyetlerinin y6r6t6lmesinde aktif rol oynamak 6zere 02 Haziran 2016 tarih ve 1052 sayılı Makam Olur'u ile kurulmuştur.
5. **Bitki Sağlığı Komisyonu**, bitki ve bitkisel 6r6nlerde zarara neden olan hastalık, zararlı ve yabancıotlardan kaynaklı riskleri bilimsel esaslara g6re değerlendirilerek bilimsel g6r6ş oluşturmak, Bitki koruma 6r6nlerinin fiziksel ve kimyasal 6zellikleri, çevresel risk değerlendirmesi, eko-toksik etkileri, kalıntıları gibi konularda bilimsel g6r6ş oluşturmak 6zere 16 Mart 2017 tarih ve 45346265-020-E.489890 sayılı Makam Olur'u ile kurulmuştur.
6. **Belirli Gıda Bileşenleri, Beyanlar ve Yeni Gıdalar Komisyonu**, gıdalarda yer alan sağlık beyanlarının bilimsel olarak doğrulanması; yeni gıdaların g6venilirliğinin değerlendirilmesi; bebek form6lleri, devam form6lleri, bebek ve k66k ocuk ek gıdalarında kullanılacak bileşenlerin g6venilirliğinin ve uygunluğunun değerlendirilmesi; gıdalara eklenebilecek besin 6đesi kaynaklarının (vitamin ve mineral kaynakları vb.) ve diğer bileşenlerin (teknolojik amaçlar dışında eklenen maddeler) g6venilirliğinin değerlendirilmesi; vitamin ve minerallerin tolere edilebilir 6st alım d6zeylerinin belirlenmesi; belirli gıda bileşenlerinin alerjik reaksiyonlara veya intolerans reaksiyonlarına yol açma potansiyelinin değerlendirilmesi ve benzeri diğer konuların değerlendirilmesi amaçlarına y6nelik olarak 28/04/2017 tarihli ve 45346265-020-E.901612 sayılı Makam Olur'u ile kurulmuştur.
7. **Gıda Katkı Maddeleri Komisyonu**, gıda katkı maddeleri, gıda aroma vericileri, gıda enzimleri, işlem yardımcıları ve teknolojik amaçlar için gıdaya eklenen diğer maddelere ilişkin bilimsel g6r6ş oluşturmak ve izin prosed6r6ne tabi 6r6nler için ilgili mevzuatta 6ng6r6len risk değerlendirme çalışmalarını y6r6tmek 6zere 19/04/2018 tarihli ve 45346265-020-E-884906 sayılı Makam Olur'u ile kurulmuştur.

Komisyon adı	Gerçekleştirilen Toplantı Sayısı							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu	12	11	8	11	11	9	3	3
Bulaşanlar Komisyonu (1 adet çalışma grubu toplantısı)	4	3	2	1	6	6	5	1
Yem Komisyonu	-	-	1	-	-	-	-	-
Biyolojik Tehlikeler Komisyonu	-	-	-	-	1	1	-	-
Bitki Sağlığı Komisyonu	-	-	-	-	4	5	2	2
Belirli Gıda Bileşenleri, Beyanlar ve Yeni Gıdalar Komisyonu	-	-	-	-	3	5	2	1
Gıda Katkı Maddeleri Komisyonu	-	-	-	-	-	-	2	3